

PROJEV KLEMENTA GOTTWALDA NA STAROMĚSTSKÉM NÁMĚSTÍ V SOBOTU 21. ÚNORA 1948

Občané a občanky, soudružky a soudruzi, sestry a bratři, drazí přátelé!

Dovolte, abych vám jako předseda vlády podal zaprvé stručnou zprávu o některých příčinách a o některém pozadí dnešní vládní krize a za druhé abych naznačil cestu k jejímu překonání tak, aby to bylo prospěšné lidu, národu a republice.

Vám je známo, že včera podali demisi ministři zastupující stranu národněsocialistickou, lidovou, jakož i stranu slovenských demokratů. Ministři těchto stran utvořili uvnitř vlády jednotný zpátečnický blok, který nakonec byl příčinou, že už přes měsíc byla ve vládě znemožněna nejen jakákoliv pozitivní práce při plnění budovatelského programu vlády, na němž se všechny vládní strany svého času dohodly, nýbrž byly tím také znemožněny běžné vládní práce spojené s každodenní veřejnou a státní správou.

Zpátečnický tento blok vyvolal dne 13. února tohoto roku ve vládě těsně většinové usnesení, podle kterého se ministru vnitra Noskovi protizákonně a protiústavně nařizuje, aby odvolal rozhodnutí zemského velitele Sboru národní bezpečnosti o reorganizaci pořádkové služby Národní bezpečnosti

v Praze. Šlo o přeložení asi osmi důstojníků Sboru národní bezpečnosti. Připomínám, že toto opatření bylo provedeno přesně podle zákona, že bylo uskutečněno v dohodě s příslušnými bezpečnostními orgány Ústředního národního výboru velké Prahy a Zemského národního výboru v Čechách a že spadalo podle zákona plně do konečné pravomoci ministra vnitra. Uvádím prozatím příznačnou okolnost, že k tomuto těsně většinovému usnesení došlo za nepřítomnosti ústavně odpovědného ministra, to jest ministra vnitra, že tato otázka byla do diskuze vržena až těsně před skončením zasedání vlády, že většina ministrů vůbec nevěděla, co zmíněný rozkaz vlastně obsahuje, že se prostě hlasovalo takřikajíc naslepo. Tak se stalo, že ministr vnitra, který se včera po přerušení léčení vrátil do úřadu, nemohl toto usnesení provést nejen z politického a ústavního důvodu, poněvadž ono se nezákonně dotýká jeho vlastní pravomoci, nýbrž také proto, že usnesení těsné většiny vlády ani po formální stránce neobstojí.

Aby všechny tyto a jiné věci byly vysvětleny a uvedeny na pravou míru, svolal jsem na včerejší den mimořádnou schůzi vlády, na níž měl ministr vnitra podat zprávu a na níž také měli ministr vnitra Václav Nosek a ministr národní obrany, armádní generál Ludvík Svoboda, učinit závažné projevy v souvislosti s neslychaným výpadem včerejšího Svobodného slova ve věci špionážní záležitosti, nazývané mosteckou špionážní aférou. Mimořádná tato schůze vlády se nekonala, poněvadž zástupci strany národněsocialistické, lidové a strany slovenských demokratů odepřeli svoji účast pod lichou záminkou, že usnesení vlády z 13. února nebylo splněno. Zástupci zmíněných stran odmítli tedy vyslechnout v klidu zprávy ústavně odpovědných rezortních ministrů a potom podle toho učinit svá rozhodnutí. Volili jinou cestu: podali prezidentu republiky svoji demisi a vyvolali tak nynější stav vládní krize.

Proč vám vypravuji o všech těchto zdánlivých podrobnostech? Činím tak proto, aby tím více vyniklo vážné pozadí celé věci. Vždyť každý pochopí, že vládní krize se nevyvolává pro osm sesazených nebo dosazených policejních důstojníků, nýbrž že skutečná příčina je daleko hlubší, závažnější.

A v čem je tato příčina? Příčina je v tom, že reakce chce zmařit plně provedení budovatelského programu nynější vlády, zejména uskutečnění lidovědemokratické ústavy, zákonů o národním pojištění, o nové pozemkové reformě, o daňových úlevách rolníkům a živnostníkům a řady dalších zákonů a opatření ve prospěch pracujícího lidu měst i venkova. Příčina je v tom, že reakce chce rozbít skutečnou Národní frontu, bratrský svazek dělníků, rolníků, živnostníků a inteligence, postupuje tak podle starého hesla zotročovatelů „rozděl a panuj“.

Příčina je v tom, že reakce chce naši vlast uvést v protiklad s našimi slovanskými spojenci, zejména s nejmocnějším z nich, se Sovětským svazem, přičemž jí pranic nezáleží na tom, že by to byl začátek nového Mnichova, nové národní a státní katastrofy Československa. Příčina je prostě v tom, že naše domácí reakce, z návodu a za podpory reakce zahraniční, činí rozhodný pokus o zpátečnický zvrat našich lidovědemokratických řádů a o postupné rušení všeho toho, co lidu přinesla národní revoluce a osvobození.

Domácí a zahraniční reakce se bojí výsledků svobodných a demokratických voleb, a proto činí zoufalý pokus docílit ještě před volbami tak či onak přesunu mocenských sil ve svůj prospěch, aby mohla nerušeně terorizovat náš pospolitý lid.

Ale nejen to. Domácí a zahraniční reakce chce, aby se naše republika stala volným rejdištěm špiónů a záškodníků, posílaných k nám z ciziny proti naší republice a našim spojencům, zejména proti Sovětskému svazu. Dokazuje to nad slunce jasněji velezrádný zločin, spáchaný včerejším Svobodným slovem, které chycené a usvědčené špiony a záškodníky bere v ochranu, nazývá je „svedenými lidmi“ a pustě napadá naše civilní a vojenské bezpečnostní orgány, které špiony a diverzanty chytily a usvědčily. Přitom výslovně podotýkám, že všechny lži a pomluvy, které Svobodné slovo v této souvislosti kydá na naše bezpečnostní úřady, se zakládají jen a jen na lživých výpovědích chycených a usvědčených špiónů a záškodníků.

V těchto souvislostech také pochopíme právě pozadí bohapustého štvání reakce proti Sboru národní bezpečnosti a proti všem bezpečnostním orgánům ministerstva vnitra a ministerstva národní obrany. Hystericky křičí o „policejním režimu“, o „teroru“, ba dokonce o „gestapismu“. Včera jsem v předsednictvu vlády přijal mnoho deputací. Mezi nimi byla deputace z brněnské Zbrojovky, složená z příslušníků všech politických stran. Ptal jsem se jich, jaký vidí rozdíl mezi dnešní Národní bezpečností a četnickým a policejním sborem za předmnichovské republiky. Odpověděli mi velmi lapidárně: „Rozdíl vidíme v tom, že dnešní členové SNB nás dělníky zdraví, kdežto za dřívějšího režimu nás policisté a četníci sekali šavlemi, bili pendrekem a zavírali.“ Ano, draží přátelé, v tom je ten velký rozdíl mezi SNB pod vedením Noska a bývalou policií a četnictvem pod vedením agrárníka Černého. A proto ten bezpříčinný vztek reakce na SNB. Dostat do rukou SNB, převrátit ho opět v bezvolný nástroj reakce proti pracujícímu lidu, navrátit se k neblahé éře černých, kdy se do lidu mohlo beztrestně střílet – to je jeden z předních cílů reakčních rozvratníků.

Ale mám za to, že vy všichni se mnou souhlasíte, když na jejich adresu řekneme: „Nikoliv, pánové! Sbor národní bezpečnosti za žádnou cenu do vašich rukou nedáme! Sbor národní bezpečnosti nepůjde nikdy proti lidu, nýbrž vždy s lidem proti reakčním rozvratníkům, šmelinářům, špionům a nepřátelům republiky!“

Občanky a občané, drazí přátelé! Stojíme nyní před závažným úkolem, jak rychle pro lid a pro republiku prospěšně řešit nastalou vládní krizi. Chceme tuto krizi řešit ústavně, demokraticky a parlamentárně na základě široké Národní fronty představující všechny vrstvy pracujících ve městech i na venkově.

Navrhujeme, aby za odstoupivší ministry byla vláda doplněna novými lidmi, kteří zůstali věrni původnímu duchu Národní fronty, jak se tato vytvářela ve společném boji proti cizáckým vetřelcům a ve vítězné národní revoluci. Věříme, že takových dobrých českých a slovenských mužů a žen je dostatek ve všech politických stranách a ve všech všennárodních organizacích. Vždyť ministři, kteří fakticky opustili myšlenku a program Národní fronty a svým samovolným postupem vyvolali vládní krizi, jednali vlastně za zády vlastních stran, rozhodovali v úzkých konventiklech, bez dotázání vlastního členstva. Tím více je nutno, aby poctivé členstvo těchto stran se ozvalo nyní a pomohlo v zápase za doplnění vlády Národní fronty lidmi hodnými jeho důvěry.

Takto doplněná vláda Národní fronty, opírající se o důvěru pokrokových a demokratických sil ve všech politických stranách a všennárodních organizacích, by převzala úkol splnit budovatelský program vlády, obzvláště pokud běží o uskutečnění nové ústavy, zákona o národním pojištění, o nové pozemkové reformě, o daňových úlevách zemědělcům a živnostníkům, a aby provedla svobodné a demokratické volby v zákonem stanovené lhůtě.

K tomu cíli by doplněná vláda předstoupila před Ústavodárné národní shromáždění, požádala o jeho důvěru a podporu v plnění programu, který byl Ústavodárným národním shromážděním samým schválen po volbách v roce 1946.

Máme za to, že náš lid, který již dlouhou dobu s nevolí a pobouřením sledoval stále troufalejší výpady domácí a zahraniční reakce proti našemu novému, lidovědemokratickému řádu, by nesnesl návrat jejich agentů do vlády republiky. Máme za to, že lid má pevnou vůli a dosti síly, aby tomu zabránil, a zabezpečil tak další klidný, pokojný a svobodný vývoj republiky k lepším a šťastnějším zítřkům. Máme za to, že důkazem této pevné vůle a síly

našeho lidu jsou dnešní manifestace, že důkazem toho bude zítřejší historický sjezd závodních rad a odborových organizací, že důkazem toho bude sjezd rolnických komisí příští sobotu a neděli. A nepochybujeme, že náš lid svoji pevnou vůli a sílu projeví a uplatní v případech potřeby ještě pádněji, důrazněji a rozhodněji.

Občané a občanky, drazí přátelé! Volám vás všechny k bdělosti a pohotovosti. Volám vás, všechny dobré Čechy a Slováky, vás všechny – dělníky, rolníky, živnostníky a intelektuály –, k jednotě a svornosti. Tvořte v obcích, v okresech a krajích akční výbory Národní fronty z demokratických a pokrokových představitelů všech stran a všennárodních organizací. Zmařte v zárodku jakékoliv provokace reakčních agentů. Buďte jednotní a rozhodní – a vaše pravda zvítězí! Ať žije vláda Národní fronty, oproštěná od rozvratníků a zpátečníků! Ať žije lidovědemokratická Republika československá!

Ať žije věrné spojení československo-sovětské, záruka naší národní svobody a státní nezávislosti!

